

TURGUT ULUCAN • Nergis

TURGUT ULUCAN 1967 yılında doğdu. Ankara'da çalışma hayatına başladığı 1984 senesine kadar doğduğu kent Eskişehir'de yaşadı. Çalışma yaşamı boyunca yazmaya bolca zaman buldu ve sendikal etkinliklerde bulundu. 1993-2008 yılları arasında ülke dışında bulundu. Yayıma hazır, tamamlanmış üç romanı ve bir kısmı edebiyat dergilerinde yayınlanmış çok sayıda öyküsü vardır. Halen Eskişehir'de yaşamaktadır.

İletişim Yayınları 2102 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 331

ISBN-13: 978-975-05-1696-2

© 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2015, İstanbul

EDITÖR Levent Cantek

KAPAK Deniz Karagül

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ayla Karadağ

BASKI ve *CLT* Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

TURGUT ULUCAN

Nergis

*“Hayatın hep gülümseyen yüzü
sevgili kızım Sıla’ya...”*

1.

*asrı gurbet harap etmiş köyümü
bûlbûl gitmiş baykuş konmuş gel hele
ben ağayım ben paşayım diyenler
kapıları kitlemişler gel hele*

Şehir dediğin mahşer-i acaib insan yer, kan içer, is solur. Buna rağmen dört bir köşeden oluk oluk gelir insanlar, şehirlerle doluşurlar. Eğilir, bükülür, susuşur, daracık kutulara sığışır. Kutularında birbirine sokulup geldikleri yerlere özlem çeke çeke de ölürler.

Rendeyi her sürttüğünde tezgâhın üstündeki kırıntılar yere düşüyor, ayağındaki lastiklerin içine doluyordu. Bu lastikler eskiden kunduracı dükkânlarının, köşkerlerin camekânlarını süslerdi. Abdeste kolaylık olsun diye içine mes giyilirdi. Lastik ayakkabının altında, markası olsa gerek, “Gizlibant” yazardı, ancak bu milletin dili katiyetle dönmedi gizlibanta; lastik ayakkabının adına “cızlavent” dediler, öyle de kaldı.

Şöyle bir silkeledi ayağındaki lastikleri, boşalttı Hasan. Ne vakit rendeyi alsa eline, iki sürtse ağaca, ağaçtan çıkan hırt hırt sesleriyle aklına rahmetli babası gelirdi. İşte böyle hırt hırt soluya soluya can vermişti. Nefes darlığı dediler. Eskiden başka hastalık bilinmezdi; ince hastalıktır, sarılıktır, sıtmadır, nefes darlığıdır. O hırıltıyı duyup da “dermansız dert,

yapın hazırlığınızı” ya da “akşamı görse de sabahı zor” diyenlerden ölenler oldu, babası onlara inat aylarca yaşadı bu hırıltıyla. Daralıp “al canımı çektirme hey güzel Allahım!” dediği oldu Hasan’ın. Almadı, çektirdi de çektirdi... Can vermesine beş on dakika kala hırıltı azalıp kızı Nimet’i “kaç kapının önünden, dikilme orda kazık gibi. Bak gelen giremiyor içeri” diye tersledikten hemen sonra gözleri ıslayıp: “Aleykümselaam! Geç otur Necmi. Ben üstümü giyeyim varıyom” demiş ve hırıltı kesilmişti. Ne gördüğünü, kime seslendiğini bilen yok. Yaşı az değildi, üzülen üzüldü ama sevenen daha çoktu. Sevinmeleri mutluluktan değildi elbet. Aylarca “ha şimdi tıkanı ha birazdan” diye başını beklediler. Bir an ses kesilse başındakiler Tevhid’e, Yasin’e yeltendiler ama o hırıltı eskisinden de beter yeniden başladı. Aksiydi de rahmetlik. Hastalıktan sonra hepten çekilmez olmuştu.

Bir zaman daha rende gitti geldi kuru gürgenin üstünde hırt hırt. Cızlaventler dolsa da talaşla Hasan farkında değildi, dalmıştı.

Babaları, Hasan ve Nimet daha çok küçükken göçmüştü köyden şehre. Kendini bildi bileli de Hayri amcaları yanlarından ayrılmamıştı. Kutu gibi ufak bir ev satın aldılar ellerindeki paranın önemli bir kısmıyla. Köyden getirdikleri bir zaman sonra yetmemeye başlayınca babaları amcalarıyla birlikte sağda solda bir sürü iş denemiş sonra da dülgelik öğrenmişti. Dülger de değil, doğrusu külekçiydi, ufak bir dükkan vardı sobacılar çarşısının hemen başında. Bu işleri yapanlar ekseri çingeneler olsa da gerek babası ve gerekse amcası inadına ak tenliydiler. Sonuçta geçimleri hep ağaçtan olmuştu işte.

Hayri amcaları erken öldü. Çocukları severdi, babalarından çok ilgilenirdi çocuklarla ama hiç konuşmayan, hep düşünen ve hiç de evlenmemiş garip bir adamdı Hayri. Babalarıyla da öyle oturup iki kardeş gibi anlattıkları olmazdı hiç.

Çocukların bilmedikleri bir soğukluk hiç kalkmadı aralarından.

Babasından geriye bir tek külekçi dükkânı kaldı. Hasan önce amcasını, ardından babasını kaybettiğinde yirmi yaşında vardı yoktu. Külekle köpüçle geçinmenin yolu da kapanmıştı çoktan. Dükkânın malzemesini eski evin avlusuna taşıyıp, kırk senedir pederi Basri Usta'nın her sabah erkence girip, akşamın alacasında çıktığı kapıya kilidi vurdu Hasan. Sonra da yok pahasına satıldı gitti. Aylarca dükkânın yanından yöresinden geçemedi. Lafi açıldı mı ya usulünce ve aceleyle değiştirdi lafi ya da kalkıp gitti.

Üzerini silkeledi aceleyle. Ardındaki düğmeye uzanmak için el yordamıyla itti kapıyı. Elektrik düğmesini buldu ve indirdi çat diye. Ortalık karanlığa büründü. Çekti marangozhanenin kapısını, dışarı çıktı Hasan.

2.

*konma bülbül konma nergis dalına
öldürürler aman bir yar yoluna
ben de kurban olam fidan boyuna
demeyin demeyin yarın vuruldu
kanı duruldu köye duyuldu*

Boylu boyunca uzatılmış kavak ağaçlarının istiflendiği tarafta iki karaltı seçiliyordu. Avlunun karanlıkta kalan yanındı burası. Sundurmada yanan ampulün ışığı porta kapının önüne kadar aydınlık veriyor, geri yanı gün ağarınca kadar zifiri karanlıkta kalıyordu. Kesik kesik gelen seslerden, karaltıdakilerin aralarında konuştukları anlaşılıyordu. İki adım attı o tarafa doğru Hasan. Gözü karanlığa alıştığında karaltıların babasıyla amcası olduğunu gördü.

“Ne konuştuksak burada sen onu bil, ona göre davran. Ağzını da sıkı tut. Sırrını faş eden helak olur. Unutma.”

Amcası başı öne eğik, ayağının ucuyla toprağa daireler çiziyor, düzlüyor, sonra bir daha çiziyordu durmadan. Kimi dairelerin orta yerine, kimi etrafa atılmış izmaritlerden anlaşılıyordu ki epeydir sürüyordu bu konuşma. Daire çizmekten ayağı yorulunca başını kaldırdı yerden, Basri'nin gözlerinin içine dikti bakışlarını. Bu bakıştaki sertlik öfkeden miydi, kararlılıktan mı anlayamadı o karanlıkta Hasan. Anladığı tek şey bu anın olağan bir an olmadığıydı.

“Sen benim ağabeyimsin,” dedi Hayri yıllarca sigara içen

bir insanın gırtlğından sağı sola sürtünerek çıkan bir sesle, “Ben senin sözünden çıkamam bir vakit. Üstümdeki emeğini de yoksunamam. Gönlümden başka şeyler demek gelse de susup arkanda durmaktır bana yakışan. Ama doğrusu kan dökmek değildi. Kan tutar insanı. Kan tutansa de va bulmaz.”

Kardeşinin ağzından çıkıp boşlukta sallanan sözcükleri takip eder gibi bir süre havaya bakarak oraya buraya kıpırdandı babası. Yüzündeki tüm çizgiler, alnındaki kırışıklar bir anda derinleştikçe derinleştirdi ki o anda ağlayıverecek diye Hasan’ın ödü koptu. Babasını ağlarken hiç görmemişti. Aniden Hasan’a döndü bakışları, elini sırtına attı oğlunun. Hasan baş yukarı devrilmekten zor kurtuldu.

“Hayri, bu Hasan daha yedi yaşında, Nimet’s e beş bile yok. Benim için yanmaz mı sanırsın? Bunlar kime ‘ana’ diyecekler? Gönülleri yorulduğunda, zorsadıklarında yaşamaydı, benim koynumda mı şefkat bulacaklar? Analarından geriye kalan ne varsa bir kızıl at sırtında akşam sabah gelecek. Avluya bile giremeyecek ölüsü. Söyle bana Hayri, benim kalan ömrüm yangınla mı geçseydi ardını aramadım diye? Hayriiii!”

Amcasının başı yine izmaritlerin harman olduğu yere çevrildi. Bir davrandı ayağı daireler çizmeye, derken ansızın duruladı. Sonra kalakaldı öylece. Gece ağır mı ağır sis kokuyordu. Bir gece kuşu havalandı söğüdün dalından, çırpına çırpına döndü, gitti iki dam öteye konuverdi. Uzaktan her gölgeye salan köpeklerin sesi geldi avluya belli belirsiz, sonra yitirdi gecede. Basri hâlâ alıcı kuş gibi kardeşine bakıyordu. Kırpıklarının ucunda iki damla çığ belirdi karanlığa sığınıp. Sigarası çoktan sönmüş, ucunda külü de “Hayriiii” der gibi kalakalmıştı. Savruldu, çığ de kül de düştü yere. Başını kaldırdı Hayri, ağabeyinin gözlerinin içine baktı yeniden. Sonra Hasan’a döndü bakışları. Yutkundü. O iki damla çığ gel-

di onun kirpiklerine yerleşti. Sağına soluna bakındı çaresiz. Dudakları kıpırıyor ama ses çıkmıyordu ağızından ne kadar kıvransa da.

“Bize gidecek başka yol komadılar aslan kardaşım. Bilemedik kapımızda üren itin gelip başımızdan atlayacağını. Ölümüzü saklayalım hele, o it de ortaya çıkacak nasip olursa... Sonra bizim de yapacak şeyimiz, edecek iki lafımız olacaktır elbet. O iş şimdi yapılmazsa, o laf şimdi edilmezse, susulursa konuşulacak zaman, řu iğde dalı gibi oğlan bile öle siye rahat göremez bu ölümlü dünyada bir daha. şuncağız oğlan bile, Hayriiii...”

Hasan ürperdi. İğde dalı gibi salındı gece ayazında. Sonra anası geldi aklına. Onca zamandır gülüşüne hasret kaldığı, soluğunu bacısından günülediği anasını düşündü. Bu ayaz gecenin başında bela gibi dolanan o iki damla çiğ geldi Hasan'ın kirpiklerine kondu bu sefer. Aldı parmaklarının ucuyla dokundu, def etti Hasan. Sonra içeri kaçtı. Dışarıda kabayel uğunuyordu.